

CAPITOLUL II ROMÂNIA

Înstrăinarea de locurile natale îi cauzează lui Gheorghe Simotta o rană ce-i va rămâne veșnic deschisă. Tărâmul ancestral al Macedoniei întruchipa nu în ultimul rând suferința dispariției timpurii a tatălui și a surorii sale.

Gheorghe Simotta, ca mulți alți confrați de-ai lui, ajunge la porțile Bucureștiului, unde se va stabili definitiv. Niciun început nu e ușor, dar dacă pe deasupra ești refugiat, atunci devine cumplit. Un blestem constant al existenței aromânilor au fost multiplele și dramaticele exoduri de-a lungul istoriei: distrugerea Moscopolei, arderea Gramostei, războaiele balcanice, colonizarea în Cadrilater, alungarea din Cadrilater după al Doilea Război Mondial, colonizarea în Banat, deportarea din Banat în Bărăgan.

Dezrădăcinații sunt prin excelență oameni cu totul aparte. Cu trecutul făcut scrum de văpăile istoriei, ei sunt capabili să perceapă cu acuratețe adevărata valoare a prezentului și să lupte pentru viitor cu o îndârjire caracteristică, indiferent cât de ostil este terenul pe care calcă. Din câte am observat eu la refugiații neamului meu, adică la bunicii mei, aceștia nu știau să plângă sau să se plângă și nici să se dea bătuți. Doar în rare ocazii i-am surprins oftând.

Lui Gheorghe Simotta nu i-a fost deloc ușor în București, suferind multe neajunsuri. Ajunge aici cu hainele de pe el, cum se spune, iar la început doarme cu mama și bunica în holul unei case de pe strada Popa Tatu⁴³.

Ruperea aromânilor de locurile natale a fost zugrăvită prin vorbele emoționante ale unui alt dezrădăcinat, Anastase Hâciu, astfel:

„Toți câți suntem produsul școalei românești din Macedonia și ne găsim în țară, toți am purtat și purtăm încă pe suflet o grea povară; întreg patrimoniul de veacuri constând din munții noștri, cu susurul apelor răcoritoare și îmbelșugate și cu freamățul marilor codri, cu o viață milenară de suferințe, de libertate și de noblete; cu măreția orașelor unde a pulsat o viață intensă, părăsite pentru totdeauna; cu durerea pentru străbunii și părinții rămași în cimitirele de acolo; cu superba bogăție a unor moravuri și obiceiuri patriarhale – cu un cuvânt, tot

⁴³ Informație de la domnul arhitect Aurel Sârbu.

murmurul acela surd, dar viu și turburător, care ne recheamă îndărăt, fără a-l mai putea urma...⁷⁴⁴

Nu am niciun dubiu că arhitectul Gheorghe Simotta ar fi simțit altfel decât a scris colegul său de liceu, atunci când a părăsit Macedonia.

Tot în anul 1910, este admis la Școala Superioară de Arhitectură. Înnarmat cu ambiție și talent, studentul aromân se formează sub îndrumarea măștrilor Petre Antonescu și Ermil Pangratti. Pe Ion Mincu îl va cunoaște o perioadă scurtă de timp, căci acesta va deceda doi ani mai târziu.

În timpul studenției sale, suflarea arhitecturii românești era alcătuită din multe nume mari, pe lângă titanii Mincu și Antonescu numărându-se și Eracle Lăzărescu, Grigore Cerchez, Toma T. Socolescu, Statie Ciortan, I.D. Traianescu, arhitecții aromâni Constantin Iotzu, Arghir Culina sau Al. Zagoritz (acesta din urmă cu vechi rădăcini aromâne).

În primul an de studenție descoperă frumusețea monumentelor de arhitectură tradițională românească în zona mănăstirilor din Oltenia: Hurez, Mănăstirea Dintr-un Lemn, Govora, Cozia, Arnota. Cu el vor fi atât colegii cât și măștrii Ermil Pangratti și Ion Mincu. Nu va fi o simplă excursie, ci o călătorie inițiată în care Gheorghe Simotta va descoperi arhitectura pură românească la ea acasă, o va simți, o va respecta și o va îndrăgi pe toată durata activității sale. Chiar și cel mai de vază coleg de expediție, genialul Ion Mincu, vedea pentru prima dată aceste locuri. Astfel, cucerit de liniștea naturii, maestrul avea să povestească ulterior despre experiența sa din valea Govorei, cu maximă uluire: „N-am văzut așa locuri” – (și călătoria foarte mult); „stau seara ceasuri întregi și nu se mișcă o frunză”⁷⁴⁵.

După terminarea facultății va reveni des la monumentele țării noastre, din toate zonele: Sinaia, Câmpulung, Târgu Jiu, Piatra Neamț, Suceava, Botoșani, Sibiu, Timișoara, Delta Dunării, ș.a.m.d. În formarea sa ca arhitect, deplasările în țară sau străinătate aveau rol de câpătâi, pentru că patrimoniul cultural studiat reprezenta muze neprețuite pentru creația sa. Elocvente sunt propriile sale păreri în această direcție: „Cercetând și desenând monumentul la fața locului, descifrezi atâtea probleme de construcție, iar imaginea lui rămâne imprimată pentru totdeauna.”⁷⁴⁶

După venirea comuniștilor la putere, granițele țării se închid, limitându-se astfel arealul de studiu al arhitectului. Rămân disponibile doar monumentele naționale, pe care le va studia de multe ori în compania neprețuită a studenților sau a

⁷⁴⁴ Anastase Hâciu, *Aromânii*, Focșani, 1936, p. 6.

⁷⁴⁵ Revista *Arhitectura*, Anul I, nr. 2, Mai 1916, Portret – Arhitectul Ioan Mincu, autor arhitect Alexandru Zagoritz, p. 37.

⁷⁴⁶ *Arhitect Gheorghe Simotta*, editura Simetria, 2003, ediție îngrijită de arhitect Irina Patru-lius, p. 9.

prietenilor săi. Varianta de rezervă cea mai ieftină și simplă, dar foarte bogată ca material artistic și la care apela cu grupele sale de studenți pentru a desena relevee, era Muzeul Satului din București.

Este unul din arhitecții care îmbrățișează stilul românesc promovat de maeștrii Ion Mincu și Petre Antonescu, însă este de la sine înțeles că registrul său este mult mai elaborat și mult mai variat.

În anul 1916, Gheorghe Simotta obține diploma de arhitect. Nu are timp să se dedice nobilei meserii, pentru că în același an merge pe front ca voluntar. În primăvara lui 1917 este retras de pe front și detașat la serviciul construcțiilor militare, divizia de geniu. Aici execută construcții de barăci, spitale, băi, bordeie de deparazitare, etc.

În timpul războiului se îmbolnăvește grav de tifos, fiind la un pas de moarte, dar în mod miraculos se reface complet în doar câteva zile.

Rugile mamei Ecaterina și ale bunicii Sultana au fost ascultate, astfel că în anul 1918 armata trece pe picior de pace și tânărul arhitect se întoarce teafăr acasă la București. Situația de după război, însă, era dezastruoasă. Arhitectul avea să spună cu amărăciune: „La înapoierea din Moldova, în toamna anului 1918, situația în București era dintre cele mai rele. Nu erau cereri și nici posibilități de construire, nu existau materiale, iar parte din meseriași nu s-au mai întors din război.”⁴⁷

Tot în 1918, la îndemnul lui Vasile Pârvan, face o călătorie la Cetatea Albă, unde realizează releveul și un număr mare de planșe. La întoarcere, Pârvan îl ajută să organizeze o expoziție, născându-se astfel prima manifestare artistică a lui Gheorghe Simotta, care va avea loc într-o sală a muzeului de antichități. Revista *Arhitectura* comentează: „În peniță, aquarelă și desen, redă vederi, planuri și detalii, o prețioasă lucrare documentară și artistică. D-l Simotta ar putea aduce reale servicii istorico-artistice, specializându-se în această direcțiune.”⁴⁸

Acestă călătorie a fost consemnată de arhitect printr-un articol de mici dimensiuni publicat în revista *Arhitectura*⁴⁹, pe care îl voi prezenta în întregime:

„Așezată pe o stâncă, dominând Limanul Nistrului, Cetatea Albă, ca post înaintat, a jucat mare rol în trecutul Moldovei. Azi încă, e unul din cele mai impunătoare și mai complete monumente de artă medievală rămase și interesează deopotrivă din punct de vedere arhitectonic și mai ales arheologic fiind ridicată pe ruinele vechiului oraș greco-roman, Tyras.

⁴⁷ *Arhitect Gheorghe Simotta*, editura Simetria, 2003, ediție îngrijită de arhitect Irina Patruș, p. 10.

⁴⁸ Revista *Arhitectura*, Anul I, nr. 3-4, 1919, p. 105.

⁴⁹ Revista *Arhitectura*, Anul I, nr. 3-4, 1919, p. 94.